

DELAVSKA POLITIKA

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE.

<p>Uredništvo je v Mariboru, Ruška cesta 5, poštai predal 22. Kopiraj se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštai predal 22. Ljubljana VII, Zadruga dom.</p>	<p>Izhaja vsako sredo in soboto. Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za inozemstvo mesečno 15 Din.</p>	<p>Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda 1.— Din. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust. Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.</p>
Štev. 3.	Sreda 9. januarja 1929.	Leto IV.

Vsem somišljenikom!

Zgodilo se je to:

V razpletu državne krize, v katero nas je zavedel desetletni boj naših buržuazij za delitev prevlasti, je bila izdana 6. t. m. proklamacija kraljeve, s katero se suspendira ustava od 28. junija 1921 in nadomesti s posebnim zakonom »O kraljevski oblasti in vrhovni upravi«.

Z ukinitvijo ustave so propale vse ljudske svoboščine in je razpuščena narodna skupščina kakor tudi vsa samoupravna telesa.

V vezi z novim državnim stanjem je poostren zakon o zaščiti države, ki razpušča politične stranke s plemenskim in verskim obeležjem, omejuje snovanje udruženj, prepoveduje shode in sestanke brez policijskega dovoljenja.

Ne spuščamo se v razsojanje navedenih ukrepov in smatramo samo

za dolžnost objaviti novo stanje vsemu somišljeništvu. Vendar pa ne moremo preko teh dejstev, ne da bi opozorili somišljeništvu in javnosti, da za nastalo stanje v naši državi razredno zavednega delavstva ne zadene odgovornost.

Vsa težina odgovornosti zadeva vse naše plemensko opredeljene buržuazne stranke, ki so slepo in dosledno vedle do katastrofe ustavnosti.

Ko opozarjamo somišljenike na nove razmere, jih pozivamo, naj ostanejo zvesti svojim lepim socialističnim idealom in naj si ohranijo v teh težkih dneh trdno vero v našo svetlo bodočnost.

Pokrajinsko načelstvo SSJ za Slovenijo.

Narodne skupščine in državne ustave ni več!

Kriza je končana. Kriza parlamentarizma namreč s tem, da je bila narodna skupščina razpuščena in ustava suspendirana. O vzrokih, ki so dovedli do tega koraka, smo že razmotrivali. Danes povemo samo še, kaj se je pravzaprav zgodilo.

Po demisiji vlade sta bila pozvana v Beograd h kralju tudi dr. Maček in Pribičević. Dr. Maček je bil pozvan dvakrat v avdijenco. Dr. Maček je zahteval federativno dualistično državo, skupnega kralja in posebno hrvaško vojsko, kakor smo že poročali.

S stališča režimskih krogov so bile zahteve dr. Mačka nesprijemljive, zato je imenoval kralj novo vladu in izdal dne 6. t. m. poseben manifest na državljane.

Proklamacija naglašala, da je prišel čas, ko med narodom in kraljem ne more in ne sme biti več posredovalca. Parlamentarizem ni prinesel ureditve in konsolidacije razmer, marveč le škodo. Sporazumi, pa tudi najbolj običajni odnosi med strankami in osebami, so postali popolnoma nemogoči. Sveta moja (kraljeva) dolžnost je, da z vsemi sredstvi čuvam državno in narodno edinstvo.

Končno odreja kraljeva proklamacija:

»Zaraditega sem odločil in odločujem:

Ustava kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev od 28. junija 1921 se razveljavi. Vsi državni zakoni ostanejo v veljavi, dokler se po potrebi z mojim ukazom ne bodo ukinitili. Na isti način se bodo v bodoče ustvarjali tudi novi zakoni.

Narodna skupščina, izvoljena 11. decembra 1927, se razpušča.

Nova vlada sestoji iz naslednjih ministrov: general Pera Živković (predsednik), dr. Vojislav Marinković (zunanje stvari), dr. Anton Korosec (železnice), dr. Stanko Švrljuga (finance), Boža Maksimović (prosveta), dr. Milan Srškić (pravda), Lazar Radojević (šume in rude ter agrarna reforma), Stefan Savković (javna dela, pošta), dr. Mate Drinković (socialna politika in trgovina ter industrija), dr. Tuđomir Alaupović (vere), dr. Uroš Krulj (zdravje) in general Stefan Hadžić (vojska in mornarica).

Nova vlada je imela že svojo prvo sejo, na kateri je sklenila in tudi objavila v »Službenih novinah« za kone, ki določajo stroge izjemne odredbe.

Tako n. pr.:

Zakon o kraljevski oblasti in vrhovni upravi:

Kralj je nosilec vse oblasti v državi. Zakone izdaja in proglašja kralj. Kralj odstavlja in postavlja državne uradnike.

Kralj imenuje predsednika in člane ministrskega sveta, kateri so njemu neposredno podčinjeni in odgovorni. Oni vodijo po pooblaščenju kralja vse panoge državne uprave.

Število ministrstev določa kralj. Kralj izdaja in razglašuje zakone s kraljevskimi ukazi, ki sami po sebi pomenjajo zakon.

Kralj more sam obtožiti ministre. Ministre sodi državno sodišče, ki je sestavljeno iz treh državnih svetnikov in treh kasacijskih sodnikov, katere imenuje kralj.

Zakon o zaščiti javne sigurnosti in reda v državi.

Vsi čini, ki so naperjeni proti državi, se kaznujejo odslej s smrtjo ali robijo 20 let.

Prepovedujejo se in razpustijo se vse politične stranke, ki imajo ali versko ali plemensko obeležje.

Osnovanje novih udruženj in nadaljnji obstoj obstoječih društev, ki imajo drugačno obeležje in cilj, kakor je gori omenjeno, je vezan na posebno dovoljenje, oziroma velikega župana.

Ako bi se v roku enega meseca do dovoljenja ne zaprosilo, je smatrati, da dotično udruženje ni dovoljeno.

Da li je društvo politično ali ne, to presoja veliki župan.

Shodi se morajo tri dni prej prijaviti z navedbo dnevnega reda.

Ako bi bilo potrebno, da se v katero mesto, občino ali okraj zaradi upostavitve reda pošlje vojska, je vsaka hiša dolžna, da na svoje stroške vojsko vzdržuje.

Poostrenje zakona o tisku.

V vseh slučajih, v katerih bi moral urednik, oziroma lastnik, izdajatelj ali tiskarna, ki se pregreši proti določbam obstoječega zakona o ti-

sku, biti obsojen na zapor ali denarno kazen po tem zakonu, velja odslej, da se ta kazen odmeri po določbah poostrelega zakona o zaščiti države, ako odmerja zakon o tisku za tozadevni slučaj blažje kazen.

Zakon o spremembi zakona o oblastnih samoupravah in občinah.

Člen I. določa: Vse občinske uprave v vsej državi so z današnjim dnevom razpuščene.

Člen II. določa: V mestih Beogradu, Zagrebu in Ljubljani postavi kraljevski ukaz na predlog ministra za notranje zadeve novo občinsko upravo.

Člen III.: Občinske uprave na deželi, oz. občinske komisarije postavi takoj veliki župan dotične oblasti.

Člen IV.: Oblastne skupščine in oblastni odbori prenehajo delovati. Njihove posle prevzamejo oblastni komisariji, ki se takoj imenujejo. O njihovem delokrogu izda takoj poslovnik minister za notranja dela.

S temi čini je v državi odpravljen parlamentarizem najbrže za daljšo dobo. Jasno je pa tudi, da bodo markskatere ustanove, zlasti delavske, imele jako težek položaj, če se ne bo upoštevalo kulturnih in socialnih potreb delavstva tako kot je to potrebno v modernih, na primerni višini stoječih državah.

Organizacije že danes opozarjamo na to, da vse potrebno ukrepanje v zmislu novih zakonov, da jih ne zaloti za naše čuvstvanje neopravičeni pritisk novega političnega kurza v državi, ki ga mi nismo provocirali in tudi ne hoteli.

Zadnja pot Valentina Komavlja.

Slovensko delavstvo je spremilo svojega dragega sodruga Valentina Komavlja na zadnji poti tako, kakor je pokojni zaslužil. S čustvom najgloblje zahvale za njegovo veliko delo. Pogreb se je vršil iz poslopja Delavske zbornice v Celju, kjer je pokojni ležal, ob veliki udeležbi sodrugov iz Celja, Ljubljane, rudarskih revirjev, Maribora itd., ter znancev in prijateljev iz Celja in drugod. Impozanten pogreb, ki je pričal o toplih simpatijah, ki jih je pokojni povsod užival, ki je bil vsem drag po vseh svojih lepih lastnostih, po svoji požrtvovalnosti, po svojem zavzemanju za vsako pravično stvar. Lepo število vencev in zastave so spremljale v dolgi povorki na tej zadnji poti našega Valentina.

Na grobu so se nato vrstili govori, ki so izražali vso tugo vseh sodrugov in prijateljev za našim izvrstnim sobojevnikom, za našim odličnim prijateljem. Govorili so zastopniki naših gospodarskih organizacij, kjer je bil pokojni vedno delaven, društva jugoslovanskih emigrantov iz Italije, sodr. Eržen za pokrajinsko strankino

načelstvo, ki je v lepem, vdanem govoru spomnil vse odlike značaja, vso lepo delo, vse lepe lastnosti vzornega sodruga, za katerim žaluje vse delavsko gibanje. Govoril je tudi zastopnik zveze privatnih nameščencev, katere aktivni član je bil pokojnik. Zastopana so bila pri pogrebu celjska občina, Konzumno društvo za Slovenijo, Mestna hranilnica, Delavska zbornica, Borza dela, delavske strokovne organizacije, delavske kulturne organizacije itd. itd. Cvetje je padalo na njegov grob, zastave so se sklonile ob globoki tugi navzočih.

Tako so se poslovili od svojega Valentina.

Njemu naš trajni najlepši spomin!

Pri pogrebu se je odigral neljub incident, ker je duhovnik zahteval, da mora križ na čelo sprevedca, medtem ko so bili sodrugji mnenja, da spada na čelo njihova zastava, zastava, kateri je pokojni tako vneto služil. Končno je le obveljalo načelo, da gre zastavi proletarijata svoje mesto.

Hainfeld.

Bratska avstrijska socialistična stranka je v nedeljo, dne 30. decembra, na slovesen način obhajala štiri-desetletnico svojega rojstva. Ta jubilej se je ob enem proslavil na dveh krajih in sicer na Dunaju in v historičnem mestecu Hainfeldu na Spod. Avstrijskem. Potrebno je, da se na to obletnico tudi mi spomnimo, kajti ta spöetek je bil tudi naš.

Sicer je že preje obstojala socialna demokracija v stari Avstriji, toda znano nam je, da se je ista na žalost razbila, da sta nastali dve struji, ena zmernih in ena radikalnih socialdemokratov. Če bi bil že tedaj kdo odkril boljševozem, tedaj bi bili eni »socialni patrijoti« in drugi »neodvisni« ali komunisti, kot je to danes moderno. Takrat, pred štiridesetimi leti, je bila stvar naravnost tragična, ko je bil delavec še popoln suženj i socialno i politično. Delavci so takrat poznali samo dolg delovni čas in neomejeno izkoriščanje, niso pa poznali nobenega zavarovanja, tudi bolniškega ne. V parlamentu ni bilo nobenega zastopnika, ker niso imeli volilne pravice, ker je bila ista omejena samo na posedujoče s cenzusom in še med temi so bile razlike.

Tedaj je bil najhujši čas, ker se je delavstvo jelo šele probujati in tega probujanja se je kapital najbolj bal. En del delavskih voditeljev je stal na stališču najradikalnejše in brezobzirne borbe ne glede na žrtve. Sredstva te borbe so bili tudi posamezni atentati, ki so oblastem bili dobrodošli; saj pa jih je oblast tudi sama organizirala s pomočjo agentprovokaterjev, ki so marsikaterega poštenega ter idealnega borca spravili v luknjo, ali pa vsaj »po šup«.

Drugi del proletarijata je stal na stališču zmernosti ne na ljubo kapitalu in njegovim biračem, marveč za svoj lasten interes, kajti tudi tedaj je veljalo načelo: koliko moči, toliko pravice. In kaj bi naj bila peščica ljudi takrat dosegla, kot samo preganjanje, ako se je skušala izpostavljati. Takrat je bilo za delavca, ki ni brezpogojno pariral, samo dvoje v modi, namreč zapor ali pa izgon. Izgnan pa je bil vsak najmanjši »rogovilež«, ki ni bil v dotično občino pristojen — kar se celo pri nas še dandanes poskuša. Radikalna struja je zametala vsako volilno pravico za delavca, četudi mu je ni nikdo ponujal, medtem ko je druga stala na sta-

lšču, da si mora delavec osvojiti vsa politična prava, ako hoče priti do moči v državi, deželj in občini.

Ko se je bil med voditelji obeh struj najostrejši boj, je delavstvo bilo vedno bolj tlačeno in zatirano. To je trajalo nekaj let. Končno so se našli prevdarni možje pri obeh strujah, ki so razmišljali, ali bi ne kazalo, medsebojno brezupno borbo končati ter iskati poti, po kateri bi se edino moglo k cilju, kajti od medsebojnega klanja je mogel imeti samo tretji dobiček in to je delodajalec-kapitalist. Zato so se začeli koncem l. 1887 na Dunaju skrivni sestanki, kajti javno nastopanje je bilo zvezano z velikimi rizikom. Taki sestanki so se eno leto nadaljevali, dokler ni bila stvar koncem leta 1888 zreła za kongres — zedinjenja. Toda kje pa bi se naj vršil kongres, ko pa je vladalo na Dunaju in v celi njegovi okolici izjemno stanje. Ustavne svobosćine so bile samo za delavstvo suspendirane — drugi stanovi so se mogli neovirano sestajati. No in sodrugi so se končno odločili, da gredo zborovat ven iz obsednega pasu, v majhno mesto v goratem kraju zapadno od Dunaja, z imenom Hainfeld. Ta kraj je bil v okolišu okrajnega glavarja Auersperga, ki je bil še najobzirnejši napram delavstvu od vseh tedanjih birokratov. Prišlo je vsega skupaj 110 delegatov od obeh struj. Duša cele akcije je bil pokojni dr. Adler, ki je komaj tri leta popreje vstopil v socialno-demokratski pokret. Sodrugi Adler je imel tako silen vpliv na obe sporni struji, da se mu nikdo ni upal zoperstavljati in eni celo trde, da je sploh njegova zasluga, da je prišlo do ujedinenja. Sodr. Viktor Adler je izdelal program za novo socialno-demokratsko stranko, kateremu je dal svojo sankcijo ali »zegen«, ko se s. Adler sam izraža, sodrugi Kautsky, ki je še tedaj igral veliko vlogo v socialistični internacionali. Kongres se je začel 30. decembra 1888 in je končal z uspehom 1. jan. 1889. Za novi skupni edinstveni program so glasovali vsi dele-

gatje razen treh. — Od tedaj se je stranka začela lepo razvijati in je v Hainfeldu zasajeno drevo jelo kmalu poganjati moćne veje preko vseh avstrijskih kronovin ter polagoma roditi tudi sad. Tekom teh štirideset let, ki so sicer za človeško življenje mnogo, ali za zgodovino naroda jako malo, se je silno mnogo izpremenilo. Daleč bi nas vodilo, če bi hoteli naštevati, kaj vse je proletarijat od tedaj dosegel, ko ni imel do tedaj nobenih pravic in to velja zlasti za delavstvo sedanje okrnjene Avstrije, ki pričakuje še samo dneva, ko bo prevzelo tudi državno krmilo v lastne roke.

Sodrugi so, kakor že uvodoma rečeno, obhajali 30. decembra 40-letni jubilej zmage socialistične misli. Ta proslava se je vršila obenem na dveh krajih, t. j. na Dunaju, kjer so se zbrali v veliki koncertni dvorani samo zaupniki dunajskega delavstva, ker je že samo teh mnogo, saj ima stranka na Dunaju samem nad 250.000 politično organiziranih članov, medtem ko je na Dunaju vseh onih, kateri volijo socialistično, nad 700.000. Spominski govor je imel sodr. dr. Renner, pri čemur so peli združeni delavci. V istem času se je proslava vršila v Hainfeldu v še večjem obsegu, katere so se udeležile debutacije iz vseh krajev Avstrije. Omeniti je, da je danes od onih 110 delegatov živih samo še 16, od katerih dva nista več v socialistični stranki in da se je proslava udeležil stari veteran sodr. Kautsky. Mali Hainfeld je med tem že tudi postal rdeč, saj ima v občini svetu 12 socialistov.

V spomin na ustanovitev socialistične stranke v tem kraju je bil odkrit spominski kamen. Živi spomin pa je zedinjena ter silna socialistična stranka v Avstriji, katere niso omajali svetovni viharji razdora, marveč stoji še bolj trdna ter je vzor ne le nam, marveč celemu svetu. Kajti danes, po štiridesetih letih, izvaja socializem ono v praksi, kar so njegovi glasniki tedaj učili samo v teoriji.

Dnevne novice.

Grozote plinske vojne. V Frankfurtu se je vršil kongres ženske lige za mir in svobodo, ki se je zlasti bavil z vprašanjem plinske vojne. Prof. Levin je poročal, da je že do danes poznanih 25 vrst plinskih strupov, katerih strašni učinek večina niti ne slutí. Vojna z uporabo teh plinov bi morala uničiti človeštvo. Vojna na fronti bi bila šala napram grozotam plinske vojne, ki bi se ne omejila zgolj na fronto, nego preplavila tudi zaledje in uničevala žene in otroke. Stotnik Brunsov iz Švedske je poudarjal, da je vojna danes že po-

polnoma motorizirana. Ni več glavno armada na suhim, vojna flota na morju. Danes je težišče vojskovanja prenešeno na tehniko in strupene pline, za katerimi stoje jake kapitalistične skupine. Poljska zdravnica Budzinska je poročala, da se je že v zadnji vojni od zastrupljenih po plinskih bombah rešilo komaj 1 odstotek, v novi vojni bodo plini pomorili vse. Strašne stvari so učenjaki iznašali na tem kongresu. Ali bo svet uvaževal vse to in se zgrozil ali pa šel brezbrizno preko vsega in drl spet slepo v propast?

Rusko-poljski pregovori vznemirjajo Rumunijo. Rusija je namreč ponudila Poljski sporazum na osnovi Kelloogovega pakta. Svetovno časopisje piše, da skuša Rusija s tem odtrgati Poljsko od Rumunije, ki išče sporazum proti Rusiji.

Orožje za Ogrsko. V zvezi z orožjem, ki so ga odkrili slučajno cariniki na Dunaju in ki je bil namenjen v Budimpešto, pišejo sedaj, da se tudi Heimwehrovci mućijo z enakimi posli in dobavljajo Ogrski orožje. Lepa družba, ti Heimwehrovci pa ti madžarski oboroževalci!

Reparacije. Reparacijsko vprašanje je zopet na dnevnem redu. Nemčija trdi, da ne more plačati toliko, kakor zahtevajo, antantni strokovnjaki pa pravijo, da lahko plača toliko in še več. Sedaj so na delu razne komisije in sam bog ve, kaj bodo še vse skušali. Pametnejše bi storili, da bi opustili vse komisije, črtali vse dolgove in reparacije, ker gredo vsa ta plačila itak v zadnji analizi vsa v korist ameriške finančne plutokracije, ki bogati in bogati, medtem ko Evropa hira.

Francosko kapitalistično družbo je tudi po vojni kuga korupcija okužila in prihajajo silni škandalji na dan. Denarno ter ob enem časopisno podjetje pod imenom »Gazette du Franc« je tvorilo pravi tempelj zlatega teleta, katerega duhovni so bili razni ljudje, ministri, poslanci, direktorji listov in sedaj se poroča tudi o nekem vojvodu, ki je dajal svoje vzvišeno ime, da so šli raje na lim oni, ki kaj premo-

rejo ter vlagali svoj denar v podjetje rafinirane sleparske dame Hanau. Francoski parlament je na predlog socialističnega poslanca radi tega sklenil, da ne smejo odslej poslanci biti ob enem udeleženi pri denarnih zavodih ali akcijskih družbah kot vodje ali upravni svetniki istih. Senat pa je sedaj ta sklep še nekoliko poostril s tem, da je raztegnil sklep na vse javne funkcionarje in ne samo na poslance; da pa ne bo treba poslancem iskati kakšnih postranskih ter nečastnih zaslužkov, zato so bile poslanske dnevnice zvišane. Seveda, vse to ne bo temeljnega zla popolnoma odpravilo.

Oblačilna stroka za Slovenijo v Ljubljani vabi na predpustno zabavo noč, ki se vrši v soboto, dne 12. januarja 1929 v dvorani »Ljudskega doma«. Na dnevnem redu so: bogat srečolov, ples, šaljiva pošta, sanatorij za želoćne bolezni itd. Sodeluje godba društva »Sloge«. Začetek ob 8. uri zvečer. Konec ob 4. uri zjutraj. Vstopnina 10 dinarjev za osebo. Dostojne maske dobrodošle. Čisti dobiček je namenjen za onemogle in brezposelne člane. — K obilni udeležbi vabi odbor.

Tiskovni sklad D. P.: Franc Leskovšek, Moste, na zabavi kovačevega Božiča, obresti od Interkominterne 3 Din. Vrhovec Ivan k temu 5 Din. Vrhovec Josip k temu 2 Din. Čelešnik Rado 1 Din; skupaj 11 Din. Nadalje sta darovala s. Pulko 20 Din, s. Kapun 10 Din; skupaj 30 Din. — Iskrena hvala. Sodrugi, posnemajte!

Odlomek.

(Iz govora na shodu ameriških delavcev.)

(Konec.)

A morebiti je Mandžurija Vašim očeni predaleč, pojdite z mano v Chicago! Tu v tem svetovnem mestu je nocojsno noć zaprtih v nećistih hišah desetisoć deklic, ki jih sili glad, da prodajajo svojo telo. In mi to vemo, in izbijamo iz tega še neslane šale. In ta nesrećna bitja nosijo poteze Vaših mater, lahko so vaše sestre, vaše hćere! Dete, ki ste ga danes večer pustili doma in ki bo Vas zjutraj pozdravilo s smećimi očmi, bo morda doćakalo isto usodo. Danes ponoć je v Chicagi desetisoć mož brez strehe, laćnih in raztrganih, voljni za delo, prosećih za delo, a vendar stradajo in trepećejo pred grozotami bližnje zime. Stotisoć otrok, prisiljenih, da si sami slućijo svoj kruh, je ogoljufanih za svojo mladost, za srećo in veselje mladih let. Stotisoć mater, ki žive v bedi in nesnaći, se obupno bori s pošastjo življenja, da borno prežive svoje male. Na tisoće starćkov je sunjenih stran, brez vsake pomoći in brez

sredstev, čakajoćih na smrt kot odrešenika iz muk. Tu je milijon ljudi, moških, žensk in otrok, ki jećijo pod jarmom mezdnege suženstva, ki se neprenehoma dan na dan, teden za tednom, mesec za mesecem, leto za letom trudijo in vbadajo, le da toliko zaslućijo; kar jim je za življenje neobhodno potrebno; otroci »usmiljenega« boga, ki so prokleti do konca svojih dni v enolićnost življenja, polnega križev in težav, lakote in bede, vroćine in mraza, nesnaće in bolezni, nevednosti, pijanćevanja in pregreh! In obrnimo sedaj to strašno sliko, ki se ji pravi življenje in katero mogoćniki in njih privrćenci hvalijo kot »pametno in pravićno družabno« in oglejmo si jo z druge strani. Tu jih je tisoć, morda desetisoć, ki so gospodarji teh sužnjev, ki spravljajo plaćilo za trud drugih. To, s čemur živijo, ne zaslućijo sami. Niti ne vprašajo, od kod prihaja. Živijo v palaćah, valjajo se v nasladnostih in razkošju, kakoršnega jezik ne mo-

LEO SILA:

Človek mrtvaških lobanj.

Kronika raztrganih duš.

77

Ker ste vsi, ktere koli duh vodi, sinovi Boćji. (Pavla list Rimljanom.) ... Kdor živi po Kristu, je sin boćji kot on.

Kako ćudno je vse to? Pred letom — vsa moja notranjost se je usmerjala v ućivanje, v ta svet. Sedaj se moram boriti proti temu. Ni lahko. Vidni svet je tako vabljiv in moćan, da te lahko vsak ćas omami. Najstarejša hćerka sosedje Lize je Malika. Lepa je. Moćna, zdrava, stasita. Tako polne grudi ima in oći kot dvoje bakelj. Tika me. Sinoći je bila pod mojim oknom.

»Ali še ne spiš?« me je poklicala s ceste.

»Kdo pa je?«

Smeš mi je bil v odgovor. Pogovarjala sva se nekaj ćasa. Moti me. V izkušnjavo mi je njeno zdravo telo. Nocoj sem sanjal o njej. Se nisem trden. Se se bom moral boriti. Moje hrepenenje je: ubiti v sebi vse telesno, vse zemeljsko. S samozatajevanjem in s tem, da si nalagaš pokoro sam, se izpopolnjuješ. Prej sem se vedno upiral topljenju, sedaj pa spoznavam, da je ravno ćlovekovo trpljenje tisto, ki daje lepoto njegovemu življenju.

Danes imam velik obisk. Pet minut od našega vinograda domuje nadućitelj v svojem vinogradu. Danes je otvoril vinotoć. Pa so ga prišli obiskat stara ućiteljica Karla s hćerko, jetićni slikar Prelog in suspendirani kaplan Kranjc. Prenoćili bodo (sozen kaplana) vsi pri meni. Nadućitelj nima prostora. Ućiteljica Karla je starejša gospa, ki je marsikaj tećkega skusila v življenju. Hćerka je njena lepa, a od ljudi zagrenjena mladost. Njen greh je, pravijo. Kakšni smo vendar, ljudje? Živa je bila in mlada, sedaj pa se mora pokoravati pred ljudmi in cerkvijo, ki jo imenuje »nezakonsko« mater ... Kdo ima pravico tako soditi? Ali ni otrok ravno tako otrok, ako je spoćet v cerkvenem formalnem blagoslovu ali ne? Ali ni ona samo mati, ćlovek, ki ga je posvetilo že otrokovo rojstvo samo po sebi? Ni grešila ona, grešijo tisti, ki jo tako sodijo. Vsemogoće stvari širijo o njej. Da je oć njene hćerke nek duhovnik,

da se je v mladosti udajala, komur se je mogla — ne, nikoli bi ne verjel ćlovek, kakšna krivico, kak greh delamo nad svojim blićnjim ... Hćerka je že dve leti ućiteljica. Mlada je in brbka, kot je morala biti njena mati. Lepa je. Mati jo strašno ljubi. Preveć. Hćerka je zaradi tega vćasih preoblastna nad njo.

Niso se mogli naćuditi, kako more tako mlad ćlovek živeti v taki samoti. Vse posle opravljam sam. Kuham, pospravljam, pišem, premišlujem evangelije in išćem bistvo boćjega in svojega jaza. Danes mi je laćje. V zaćetku sem se bal te samote, iz katere so zijali sami dvomi vame, da nisem vedel ne kod ne kam. Popolnoma samemu sebi sem prepušćen. Sedaj sem našel pravo vero in pot do pravega življenja. Mnogo smo se poćovarjali. Hćerka je naćela socialno vprašanje in dokazovala, da je nemogoće spremeniti stanje ćloveštva. Vedno in vedno pada nazaj v razdelitev med bogate in siromake. Odloćeno sem zavraćal njena izvajanja. Vse to se godi radi tega, ker so ljudje prekomodni, premećkućni, da bi se potrudili. Nekaterniki seveda niti tega noćejo.

»Kako hoćete rešiti socialno vprašanje?«

»Treba je živeti, kot je v evangelijih zapisano. Krist nam je s svojim življenjem pokazal pot. Prezirati je treba vse zemeljsko, ubiti v sebi vsako telesnost, zanikati jo in do skrajnosti omećiti življenjske potrebe, pa bomo lahko živeli vsi tako, da bo dobro vsem in Boću prav.«

»Vi verujete v dušo?«

»Da, gospod.«

»Kaj pa, če duše ni?«

»O tem ne izgubljam besedi. Tudi jaz sem dvomil, ker so me površno in napaćno vzgojili. Drdral sem molitvice, katere so mi naućili. Kot drevo sem jih navijal in nikoli pomislil, kaj je v njih. Bolje je izmoltiti en sam zbran ćenaš, kot pa sto drdrajoćih.« Iz žepa sem potegnil evangelije in citiral iz sv. Matevća besede Kristusove: Kadar pa molite, ne govorite mnogo, kakor pogani, kajti oni mislijo, da bodo uslićani zavoljo obilnih besed svojih ... Ona ne veruje v dušo. Slikar mi je povedal, da je doživela veliko razoćaranje. Zaroćena je bila, zaroćene pa je bil pijanec in jo je hotel posiliti ... Takrat se je udala družbi, tudi pila je. Sedaj so njeni živci popolnoma razkrojeni. Mati se strašno boji zanjo. Zaroćila se je proti njeni volji, toda ona ji je vse odpustila.

Posebno poglavje v naši družbi je kaplan. Moćan, rdećelićen ćlovek, ki so ga suspendirali radi žensk, kot pripovedujejo. Strašno rad pije. Po dolgotrajni pravdi je pripravdal lepe gorice po umrlem župniku. Umril je brez oporoke, na smrtni postelji pa je obljubil v navzoćnosti še nekoga, da podeduje glavni del — Kranjc. Kuharica, ki je trideset let kuhala, stregla in mu baje bila tudi telesno na razpoloću, pa je zahtevala vse zase. Kranjc si je najel kar dva odvćetnika. Precej je zapravdal, toda glavni in lepši del je vendar dobil zase. Tako je zaćel piti na vse pretege. Sedaj je na enoletnem dopustu, pravi. Ako se v tem letu poboljša, pride zopet na faro. Pa ni upanja. Mlado kuharico, ki se šminka, ima pri sebi. Pravijo, da jo je pripeljal iz Zagreba. Iz javne hiše ... Gledal sem ga. V moćnem, zdravem telesu razsaja goreća strast. Zmerjal me je, zakaj ne pijem. Tudi na cerkev, duhovnike in ženske sva prišla. Zahteval sem od duhovnika popolno netelesno življenje. (Saj zato mu pravimo duhovnik, ker bodi vse njegovo življenje posvećeno duhu. Duhovnik mora biti nedotakljiv.) Spomnil sem ga na rimske vestalke, ki so jih zive pokopali, ako so se pregrešile s telesom zoper duha. Ni mu šlo v glavo, da more tako mlad ćlovek imeti tako asketićne misli.

»Ali zahtevate od vseh ljudi tak asketizem?«

»Od vseh.«

»Potem pa pripravljate konec ćloveštva. Haha!«

»Da, gospod kaplan, konec telesnega življenja je zaćetek većnosti duhovnega ... Kdor pa stoji trden v srcu svojem in nima potrebe, a ima oblast nad lastno voljo in je tako odloćil v svojem srcu, da obvaruje svojo devico, dobro dela. Tako tudi, kdor jo moći, dobro dela, a kdor je ne moći, bolje dela ... Ali veste, kje je to zapisano?«

»Pavla list Rimljanom. Hudća, saj vi ste cel teolog. Vi morate v bogoslovje ...«

»Da postanem uradnik, kaj ne?«

»Strupeni ste. Toda to bo minilo. Ne poznate se sebe, niti življenja. Vrgli ste se v asćozo, ker berete evangelije.«

»Bomo videli.«

»Rad bi vas srećal ćez par let.«

»Mislim, da to ne bo tećko.«

Nato sva govorila o ljubezni. Sonje nisem omenil nikomur. Besede bi skalile ćisto, gorsko vodo najine ljubezni.

»Kako si vi mislite ljubezem?«

(Dalje prihodnjik.)

ve opati. Stotak razmetavajo za par čevljev, za žepne robce, za podveze; milijone potrosijo za konje, avtomobile in ladje, za palače in slavnosti, za male zlahne kamne, s katerimi kinčajo svojo nečimernost. Življenje jim obstoji le v nepretrganem tekmovalstvu, kdo bo bolj brutalen in brezobziren v uničevanju koristi in potrebnih stvari, v tratenju dela in življenja svojih bližnjih, srag in solza in krvi človeštva. Vse je njih lastnina, vse se steka k njim; natančno tako, kakor se stekajo vsi potoki v reke in reke v morje, tako se neprestano steka kar samo od sebe vse bogastvo sveta v njih žepce. Kmetovalec obdeluje zemljo, tkalec sedi za svojo statvo, genij izumlja, modri vodi, učenjak študira in vsi sadovi tega telesnega in duševnega dela izlivajo se v nepretrgano reko, stekajočo se v morje nenasitnosti teh maloštevilnih ljudi. Vsa usoda človeške družbe leži v njih rokah. Vse delo sveta je odvisno od njih in enako požrešnim volkovom pogoltnejo vse. Delavska sila vsega človeštva služi nepreklicno in večno njim v prid. Sučite in obračajte, kakor hočete: človeštvo živi in umira za nje!

Nimajo v lasti le dela človeške družbe, kupili so si tudi vlado, in povsod uporabljajo oropano in prisleparjeno moč, da napravljajo struge še bolj široke in prekope še bolj globoke, po katerih se steka reka dobička njim v naročje.

In Vi, delavci, Vi naj bi bili rojeni le v ta namen, da jim služite kot tovarna žival, da vedno mislite le na trpljenje prihodnjega dne? Jeli kdo tu med Vami, ki bi verjel, da sme to vedno trajati? Jeli danes na tem shodu kdo, ki bi bil tako trdovraten in zakrknjen, da bi vstal in rekel: Da, jaz verujem, da je bilo vedno tako in da tako tudi ostane do konca dni; sadove dela smejo vedno in povsod uživati le lenuhi in zajedaci, ki so poklicani, da zapravljajo delavske žulje v svoji prešernosti in veseljačenju ter jih razmetajo v nepotrebne namene? Da bi delo človeštva ne pripadalo tudi človeštvu in se ne uporabljalo v občekoristne namene? Da bi se ne urejalo in vodilo po volji večine, po volji splošnosti? Če pa ne sme vedno tako ostati, kakor je sedaj, katera sila pa je, ki bo te nove zahteve uveljavila? Bodo li morda vzeli to v roke Vaši gospodarji? Mislite le, da bodo ti kedaj napisali in podpisali oprostilni list za Vašo svobodo? Mar bodo Vaši tlačitelji brusili meč za Vašo osvoboditev, vodili vojsko za Vas, podili čete v boj za

Vas? Bodo li dali svoje bogastvo, da zidajo šole in izobraževalne naprave za Vas? Bodoli v časopisju naznanjali v svet o Vašem napredovanju in vodili politične stranke? Ali ne morete vendar uvideti, da je ta naloga Vaša najvažnejša in najsvežja naloga, ki Vam je kedaj pripadala? Ali ne morete razumeti, da, kadar pride enkrat do preobrata, se bo to zgodilo le pod najhujšim odporom od strani bogatih in vladajočih, med psovanjem, sovraštvom in preganjanjem, pod šibami in v ječi? Nastaviti boste morali svoja gola prsa udarcem besnosti Vaših zatiralcev, prisiljeni k temu po strogem in bridkem nauku slepe, neizprosne potrebe, po mukopolnem stremeljenju neizobraženih duhov, po slabotnem bebljanju neukega glasu. Zmağa se bo izvojevala z denarjem, ki so ga pristradali režeži, z izkušnjami, ki so ukradene spanju in počitku, z idejami, ki so se razvile v senci vsilic.

To bo gibanje, ki se je porajalo v nizavah, boječe in prezirno, rodilo se preganjano v maščevalnosti in sovraštvu. Toda klicalo bo Vas delavce, Vas mezdne sužnje, z zapovedujočim glasom, kateremu ne morete ubežati, kjerkoli se tudi nahajate, z glasom vseh krivic, ki so se Vam storile, z glasom vseh Vaših želj, z glasom Vaše dolžnosti in Vaših nadej, z glasom ubogih, zahtevajočih, da bodi konec bede, z glasom zatiranih oznanjalo bo konec slehernega izkoriščanja, z glasom moči, okovane z obupnimi naklepi, z radostjo in pogumom, rojene v brezdanjem grobu strahu in razdvojenosti! Glas dela bo zadonel, preziran, psovan in vendar mogočen, strašen vsem lupežnikom, pa zaslepljen in uklenjen in svoje moči se nezavedajo! Senj upora požarne delavca kvišku, nadeja se bori v njem z bojaznijo, in nenadoma plane pokonci in iz prs se mu izvije krik, slišen v najoddaljenejši konec sveta! In po bliskavo se uresničijo sanje! Začne se gibati, plane kvišku in verige leže na tleh zdrobljene, okovi odpadejo, vzpne se visoko kot gora in skoči kakor orjak na nože in razkriči svojo osvoboditev v svet v nepopisni radosti!

Govornik nenadoma umolkne pod težo svojih občutkov. Stal je tu z razprtimi rokami in zdelo se je, da ga zanos in sila navdahnjenja dviga kvišku.

Množica je skočila s svojih sedežev tuleč, in možje so stiskali pesti v preveliki navdušenosti.

strojev bi včasih zadostovala, da bi si delavec ali rokodellec postavil vsaj pol hišice. Po 100.000 Din dajejo »ubogi« kmetje iz okolice dote svojim hčeram, kar tudi dokazuje »križo«. Govorimo kajpa o gruntarjih, kajti bajtarji in mali kmetje so itak proletarijat, ki se ga »Slovenec« tako rad poslužuje, ko govori o križih in težavah kmetijskega stanu vobče.

Značilno izjavo je podal neki posavski kmet o klerikalnem načinu zastopanja kmetijskih interesov. Rekel je: »Če čitam 'Slovenca' in 'Domoljuba', ko se vlečeta za kmete, se mi zdi, kakor bi poslušal mater, ki prepričuje sitega dojenčka, da je lačen. Naposled otrok res misli, da je lačen in se začne dreti ter hlastati po materinih prsni. Nu, jaz nisem lačen in še marsikdo tudi ne, ki mu vsiljujejo klerikalci svojo kričečo reklamo. — Pika.

Cellje.

Plesni venček »Svobode«. V soboto se vrši v restavraciji »Zeleni travnik« v Zavodni plesni venček »Svobode«. Pričetek ob pol 8. Preskrbljeno je za obilo in prijetno zabavo, ki se v Celju najde le na prireditvah »Svobode«. Dvorana in prostor bodo okusno dekorirani, tla polzka kot led.

Socijalistične strokovne in kulturne organizacije v novih prostorih. Palača Delavske zbornice, ki jo je rdeča večina v Delavskem parlamentu postavila celjskemu proletarijatu, je postala središče delavskega strokovnega pokreta in delavske kulture. Naše organizacije so se preselile v svoje odrejene jim prostore in bodo odslej tamkaj stalno poslovale. Okusno opremljena dvorana, tik naše prostorne pisarne, bo služila za naša redna predavanja in druž. večere, ki se bodo v najkrajšem času pričeli. — Ta moment mora biti tudi preobrat v delu organizacij, ki se morajo z dvojno silo vreči na delo. S drugimi, palača Delavske zbornice mora biti naš center, iz katerega bo vznikla delavstvu nova doba — in ko pridejo volitve v Delavsko zbornico, mora biti samo naša!

Razprodaja manufakturnega in galanterijskega blaga se vrši v »konzumu« na Kralja Petra cesti vključno do sobote. Stvari se dobe zares zelo poceni in priporočamo sodrugom, da si ogledajo zalogo.

Ljudska kuhinja v Ljudskem domu se bo v najkrajšem času preselila v svoje nove prostore. Prostorji so zelo obsežni in bodo razdeljeni v jedilnico in čitalnico, ki bo nudila galanterijskemu delavstvu toliko pogrešano zbirališče. Adaptacija prostorov se je izvršila večinoma s sredstvi Delavske zbornice, ki je za interese našega delavstva pokazala mnogo razumevanja.

Ptuj.

Predpušna pa resnična. Da je Ptuj zakotno mesto, smo sumili že dolgo, dokaz resnice je pa bil doprišen šele 3. januarja 1929. Glasbena Matica je namreč priredila poseben koncertni večer, na katerem je sodeloval nek baltiški Rus. Agitacija je šla potom plakatov in še posebej z osebnimi povabili. Koncerta se je udeležilo v celem 48 umetniško navdahnjenih Ptujčanov, od katerih je predstavljalo 34 posestnikov nemško prebivalstvo Ptuja, 14 pa slovensko. Pred koncertom je ravnatelj Glasbene Matice, g. Pahor, v slovenskem jeziku razjašnjeval pomen komadov ki se bodo predvajali. Ko je končal, se je oglasil nek nemški posestnik in prosil, naj bi se še pojasnile glavne stvari tudi v nemškem jeziku, ker je med gosti tudi nekaj dam, ki slovenski ne razumejo. Pa javil se je nenadoma blagajnik Glasbene Matice, lekarnar Orožen, ki je izjavil, da je to nemška provokacija in da naj le gredo, češ, tam so vrata. Nemci so bili poparjeni, najbrž pa niso tega niti prav razumeli, zato se niso odstranili, kar bi bil največji efekt umetniške vsebine. To je torej »anekdota, žalibog resnična in za Ptujčane in njihovo kulturo vsebinska. Mi se ne bi brigali za take

V

Kebersih

se imenuje občutek, ko smo srečni.

Tako veseli smo lahko tudi tisti dan, ko se pere perilo, ako se spomnimo 7 prednosti, katere ima

Schicht Terpentin-Milo s svojimi prednostmi

ribarije, naj ima velika gospoda med seboj, kar hoče. Ampak zadeva tangira tudi občino, ki zavod Glasbena Matica vzdržuje. V zavodu je tudi nekaj nemških otrok na pouku. Kaj mislijo razni nacionalistično preveč navdahnjeni gospodje, da je tak zavod žoga, s katero se lahko vsak »umetnik« igra? Kak efekt bo to napravilo v inozemstvu, si lahko vsak polizobraženec predstavlja. Mislimo, oz. bojimo se, da bodo Nemci, ko pridejo po tem škandalu do sape, ta škandal razbobnali po vsem svetu. Ali nas hoče gotova klika postaviti pred vsem svetom za Abderite? Na eni strani so tako lojalni, da sprejemajo »nemški« denar in povabijo Nemce, ki se odzovejo v skoraj trikrat večjem številu kot sami, na drugi strani pa tako kulturno nastopijo napram njim. Zaradi takih skandalov, ki mestne zavode diskvalificirajo do skrajnosti, je bolje, da občina ukine svoje subvencije. Zaradi par prenapetežev nikakor ni treba, da bi denar razmetavala, je dovolj drugih potreb, kakor pa gojenje take »umetnosti«. Končno še omenimo, da je ta Rus, ki je priredil koncert, stanoval v hotelu Osterberger, kjer so ga seveda obiskali naši nacionalni predstavniki. Nagovoril jih je ruski, ker ni vedel, da so v Ptujju samo — Slovenci, ki ne razumejo velikega slovenskega jezika — ki ga danes govori nešteto delavcev v Jugoslaviji in tudi v Ptujju. Ker torej niso razumeli rusko, so ga prosili: Bitt' sen, redns tajč, rusiš fersten vir net... In končno: kako je pa bilo takrat, ko je ljubljanska Glasbena Matica in mariborska prirejala koncerte po Nemčiji? — Oj, Abdera, mein Heimatland...

Književnost.

Knjižnica Delavske zbornice v Ljubljani je v decembru mesecu izposodila 1811 obiskovalcem 3798 knjig, od teh 1703 slovenske, 1814 nemških, 263 hrvatskih, 16 francoskih in 2 ruski, odnosno 537 znanstvenih in 3261 leposlovnih. Vpisalo se je 133 novih članov. Agitirajte med onimi, ki še ne obiskujejo knjižnice, da postanejo njeni redni člani!

»Socijalna Misao«. Izšla je 1. številka II. letnika zagrebske kulturno-politične revije, s sledečo vsebino: Juraj Demetrovič, nar. zastupnik: Sloboda i jedinstvo; Dr. Lav Winter, soc. dem. nar. zastupnik i ministar na r. Praga: Odnos Čehoslovaška prema Jugoslaviji; Ph. i med. dr. Lujo Thaller: Značenje silišila u današnjoj kulturi; dr. M. Kus-Nikolajev: Paryus; St. Tomašić: Nekoliko misli o Ivanu Cankaru (ob priliki desetletnice smrti); Franjo Blažotič: Fatalna baština; dr. Miroslav Vranić: Alimentacije; I. D. Kriza našega železniškega prometa. Pregledi: Kulturni: Upton Sinclair o svojem novem romanu »Boston«. Nova Literatura; Biblioteka Nar. Univerziteta u Beogradu; Politički: Militariziranje gradjanske uprave; Izigravanje besplatnosti državne nastave. Letna naročnina za »Socijalno Misao« znaša 40 Din, poletno 20 Din, posamezna številka 4 Din. Uredništvo in uprava, Zagreb, Preradovičeva ulica 42, III. kat, dvor.

Bedni kmetje in trgovci.

(Dopis z Ježice.)

»Slovenec« ima na Ježici pri Ljubljani zanimivega dopisnika, ki poroča v novoletni številki »Slovenca« o gradbenem gibanju v ježiški občini v preteklem letu. Potem, ko je navedel številčne podatke o novozgrajenih poslopijih, adaptacijah itd., ugotavlja, da so v ježiški občini gradili v preteklem letu samo delavci, odn. rokodelci, le trije posestniki so si postavili nova gospodarska poslopja. To dejstvo navaja dopisnik v dokaz krize v kmetiskem in trgovskem stanu.

Da ne bo napačnega umevanja te male statistike na račun delavsiva in obrtništva v naši občini, in da ne bo kdo mislil, da se je tema dvema stanovoma začelo nenadoma tako dobro goditi, da si proletarijat gradi stavbe, dočim si jih ubogi kmet in trgovec ne moreta, je vsekakor treba opozoriti na nekaj, kar je »Slovenec« dopisnik pozabil navesti. Vprašajte tiste, ki so si v preteklem letu zgradili stanovanjske hišice, koliko dolga je na njih in s kolikimi žrtvami so si ustvarili svoj lastni dom. Resnica je, da danes kmeti in trgovski stan sorazmerno najbolje prosperirata. Če pa kmetje ne podirajo starih domov in si ne zidajo novih, tega ni pripisovati krizi v kmetiskem in trgovskem stanu, ampak okolnosti, da posestnikom, ki že imajo svoje hiše, ni nujno potreba graditi novih. O »krizi« v trgovskem stanu pa lahko

pričajo vsepovsod, ne samo v ježiški občini, nove in pa lepo prenovljene ali povečane trgovine. Objektivno dejstvo je, da je baš trgovina v moderni dobi tisto eksistenčno sredstvo, ki se ga prijema največ podjetnih ljudi, kmetijstvo pa še vedno in kljub vsemu najzanesljivejša podlaga bodočnosti našega podeželskega človeka, ki do danes z redkimi izjemami ne pozna kruhoborbe.

Bližina mesta je za okoliške kmete okolnost vitalnega pomena. O tem bi ne vedele marsikaj povedati samo mnogoštevilne karavane posavskih mlekarič, ki vsako jutro potujejo s polno naloženimi vozički v mesto, temveč tudi kmetje, ki celo ob ugodnem zimskem vremenu vozijo na mestna stavbišča savski pesek, a med letom, in zlasti v jeseni, zalagajo meščanske rodbine s svojimi pridelki. Najzornejše urejene kmetije najdemo baš v bližini našega kulturnega centra, čenur pa ni toliko vzrok »kulturni« center, kot baš ugodne trgovske zveze z mestom. Oddaljenejši kmetje, ki teh zvez nimajo, so mnogo na slabšem, zakaj marsikaj zraste na polju, česar izvenokoliški kmet ne more spečati v denar, dočim zvozi naš okoličan vse to v mesto, pa najsi gre n, pr. tudi samo za motovilček. Po vojni si je mnogo okoliških kmetov za čuda opomoglo. Nabavili so si moderne poljedelske stroje. Cena dveh takih

Kako je Tilka dobila službo in moža.

Tilka je napravila maturo na učiteljsku in sicer z odliko. In kaj bi je ne napravila, bila je bistro in zalo dekle; pri vsakem izpitu je nastopala samozavestno in imponirala je s svojim temperamentom vsakomur. Kadar je pa zadela ob kak kamen nevednosti, tedaj je krog njenih ustnic zaigral čaroben nasmešek, ki je vsakega možkega skrivil.

Ko je napravila maturo, je bilo treba še službe. Mama jo je težko vzdrževala. No, pa hrana in stanovanje, to bi že še skromno šlo, ali toaletno in drugo, kar pritiče njenemu stanu, za to je pa šlo malo težavno.

Tilka rabi službo, ali težko je šlo zanj, ker je prosilk povsod preveč. Pa tudi to bi še ne bila taka ovira pri odlični prosilki, ali Tilka je bila malo svojeglavna, utepla si je v glavo, da mora priti v službo v Leskovo brdo. V Leskovem brdu pa je bila razpisana služba stalne učiteljice; za stalno namestitev pa Tilka še ni imela usposobljenostnega izpita. Učiteljic s takim izpitom pa je več kompetiralo na to mesto, med njimi enainvajset starejših, ki so že dalje časa čakale na stalno namestitev. Kako naj tedaj pride Tilka na to mesto kot začetnica?

Tilka pa v svojih načrtih ni tako naglo obupala. Pričela je brskati po svoji glavi in kmalu jo je našla: Njen pokojni papa, ko je bil še živ, je vsak teden tri večere tarokiral z vladnim svetnikom Češarkom in vladni svetnik Češarek je bil član okrajnega šolskega sveta. To je Tilka dobro vedela; ali eno pa Tilki ni šlo v račun. Vladni svetnik je bil liberalec, večino okrajnega šolskega sveta pa so imeli klerikalci, v katerem je bil v takih stvarih merodajen prošt Drnula. Toda Tilka se je kljub tem zaprekam napotila k vladnemu svet-

niku Češarku, da ga poprosi, če mu bo mogoče, da bo v njeni zadevi rekel dobro besedo.

Ko je Tilka stopila v sobo vladnega svetnika, jo je ta jako prijazno sprejel:

»No, Tilka, kaj pa Vas vodi k meni?«

»Gospod svetnik, čaka me težka pot, na kateri so pa tudi prepadi in sem Vas prišla prosit, da bi mi jih pomagali premostiti?«

»Tilka, kar sedite, pa se bova pogovorila tako, da bo prav. Predvsem me pa zanima, kako se kaj počutita z mamo, odkar sta sami; ali je mama zdrava?«

»Da, hvala!«

»Sedaj mi pa še povejte, kaj Vas je vodilo k meni?«

»Prišla sem s prošnjo, da bi mi pomagali, da dobim kako mesto pomožne učiteljice, in sicer, če bi bilo mogoče, v Leskovem brdu; tam je razpisana služba.«

»Hm, v Leskovem brdu smo res razpisali službo, ali tam je mesto za prosilke, ki čakajo na stalno namestitev; pač pa bom poskrbel, da dobite kje druge službo.«

»Ah! Prišla bi pa le rada v Leskovo brdo,« je pripomnila Tilka, medtem ko jo vladni svetnik radovedno pogleda preko očal.

»Zakaj ravno v Leskovo brdo, Tilka?« jo vpraša vladni svetnik radovedno.

»Gospod svetnik, ali bi se ne dalo kaj ukreniti, da pridem tja; do smrti Vam bom hvaležna.«

Vladni svetnik jo začudeno pogleda in pravi:

»Kaj pa Vas vleče v Leskovo brdo? Odkrito mi povejte, brez ovinov, kaj imate tam, pa bom videl, če se da kaj napraviti; ali se morda suši tam kako možko srce, ki bi mu rada prilivala? Tudi, če je tako, mi lahko zaupate!«

Tilka je nekoliko zardela in nemo uprla svoje velike modre oči v

svetnika z očitno iskrenim zaupanjem, ker je vladnega svetnika poznala še kot otrok in odločila se je, da mu svojo skrivnost razkrije. Pričela mu je razlagati, kaj jo teži in kaj je vleče v Leskovo brdo:

»Seznanila sem se z mladim Potokarjem že pred dvema letoma; obljubil mi je zakon, in oba želiva, da bi prišla v Leskovo brdo. Gospod svetnik, to je vse, in če dosežem to, bom srečna in Vam bom vedno hvaležna, jako hvaležna!«

»Kdo pa je ta Potokar?«

»Sin posestnika pod klancem, ki je bil zapleten v tisto pravdo z župnikom zaradi potoka; vem, da Vam je znano?«

Tilka je dobro vedela, da vladni svetnik Potokarja pozna, ker mu je skrivaj dajal nasvete, ko je hotel novi župnik reklamirati vodno moč potoka in ustanoviti zadrugo za pletarstvo. Župnik je v pravdi propadel in je moral plačati vse sodne stroške.

Vladni svetnik Češarek je vstal in korakal po sobi, ne da bi kaj rekel; segel je v svoje sive lase in končno zopet sedel na stol. Ozrl se je na Tilko in pričel bobnati s prsti po mizi. Hipoma pa je vstal in stopil pred njo, rekoč:

»Tilka! Poznam Vas še kot otroka, vedno ste bila bistro dekle in danes ste še bolj; tudi Vaša dekliska lepota nekaj velja in to bova vpregla, da Vas popelje v Leskovo brdo. Sam Vam ne morem pomagati, ker sedim sam v okrajnem šolskem svetu; vsi drugi so pa klerikalci in če bi Vas jaz priporočal, sva že pogorela! Tilka, tam odločuje prošt Drnula, jako pobožen gospod, ki pa vsekakor rad vidi lepa dekleta.«

Vladni svetnik je vedel, da Tilka ne nosi s seboj rožnega venca, ker je poznal njeno vzgojo. Zato je pa nadaljeval:

»Tilka! Kupite si lep rožni venec, vtaknite ga v žep in stopite do gospoda prošta Drnule. Poprosite ga za to službo in ko tako stojite pred njim, sezite v žep po robec, obenem pa primite rožni venec in ga spustite na tla, kakor da bi Vam po naključju padel iz žepa ter ga hitro in sramežljivo poberite in skrite. Videla boste takoj, kako bo to tega gospoda genilo in ta trenutek izrabite za svojo prošnjo.«

Tilka se je nasmehnila, zahvalila za nasvet in se poslovila s svetnikom Češarkom.

Drugi dan hiti Tilka pred frančiškansko cerkev, bilo je to ravno na dan Porcijunkule, in tam je kupila lep molek s koščenimi jagodami ter jo ubrala naravnost k proštu Drnuli. Ko pride do vrat, nalahko potrka in že se začuje globoki glas: »Naprej!«

Tilka stopi v sobo, napravi gesto pominžne gospodične in stopi k proštu ter ga poprosi za službo v Leskovem brdu. Gospoda prošta je brhko dekle nekoliko omamilo, vendar se je pa takoj zravnal in osorno rekel:

»Mi je prav žal, v Leskovem brdu je služba stalne učiteljice; Vi pa spadate zaenkrat še na provizorično mesto!«

Tilka zaigra s svojimi modrimi očmi in na jok jo sili. V tem, ko seže v žep po robec, ji pade molek na tla. Tilka se prestrašeno in hitro skloni, da ga vtakne zopet v žep.

»Kaj, Vi se sramujete rožnega venca!?« vzklikne prošt Drnula.

»Ne, prevzvišeni, po naključju mi je padel na tla.«

Prošt se približa Tilki in jo začne tolažiti:

»Otrok moj, vse bom storil, kar se da, da dobiš službo v Leskovem brdu. Še bližje stopi k njej in jo prične gladiti od ramen dol in ves se prične tresti, dočim je Tilka komaj prenašala laskanje mesnate roke, ki jo je božala po rokah in hrbtu. Končno ji je še enkrat obljubil, da bo storil zanj vse, da dobi zaproseno službo. Tilka se globoko prikloni, zahvali in poslovi.

Drugi dan je bila seja okrajnega šolskega sveta in prošt Drnula je svoje ljudi že pred sejo obdelal. Stvar je bila sicer kočljiva, ker je prišlo razen prošnje Tilke še enainvajset drugih prošenj, katerih vlagateljice so bile upravičene do te službe, ker so že več let čakale na stalna mesta. V tem trenutku pa je prošt Drnula že tudi mislil, da bo najbolje znal zadevo razvozlati vladni svetnik Češarek. Tega vprašamo na seji, kaj je storiti, da vendar prosilka Tilka dobi službo v Leskovem brdu, čeprav je določena prosilka za stalno namestitev. In res, ko pride na vrsto zasledba službe v Leskovem brdu, povzame besedo gospod prošt in toplo priporoča prošnjo Tilke; slika jo kot jako pobožno dekle in tudi njene možnosti je koval v deveta nebesa. Nato se obrne k vladnemu svetniku Češarku in ga povpraša za svet.

Vladni svetnik, ki ni bil v zadregi, predlaga, naj se stalnost službe učiteljice v Leskovem brdu za eno leto prekliče in to mesto naj zasede provizorična moč. Predlog vladnega svetnika je bil soglasno sprejet, kakor tudi oni prošta, da se tam nastavi Tilka Zmirnič.

Tilka je tako prišla v Leskovo brdo za učiteljico.

Ko pride domov, shrani v prazno škatlico za parfum prvi molek, ki ji je pomagal do službe in moža, ki ga je po enem letu, ko je postala stalna učiteljica, poročila.

Upravni odbor in ravnateljstvo Javne borze dela v Ljubljani

javlja tužno vest, da je dne 4. januarja 1929 preminul njen vestni uradnik, gospod

Valentin Komavli

šef ekspoziture Javne borze dela v Celju.

Pogreb zaslužnega pokojnika se je vršil v nedeljo, dne 6. januarja 1929 ob 15. uri iz hiše žalosti, Razlagova ulica št. 5, na celjsko okoliško pokopališče.

Upravni odbor in ravnateljstvo Javne borze dela ohrani svojemu sotrudniku časten spomin.

Ljubljana, dne 5. januarja 1929.

Upravni odbor in ravnateljstvo Javne borze dela v Ljubljani.

Ali ste že krili?

svoje potrebe v tiskovinah ■

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d. d.
Maribor, Sodna ulica št. 20

I. MARIBORSKA DELAVSKA PEKARNA R. Z. Z. O. Z.

Ustan. 1898 MARIBOR, TRŽAŠKA CESTA ŠTEV. 36-38 Telefon 324
Prodajalne v Slomškovi ulici št. 2 in na Glavnemu trgu št. 18

Moderno in higijensko urejena pekarna. — Priporočamo vsem organiziranim delavcem in delavkam naše okusno pečivo v polni teži. Ozirajte se pri zahtevanju pečiva iz Delavske pekarnice privesh prodajalnih pečiva na zavarovalno znamko D. P.

MALA NAZNANILA.

JOSIP MLINARIČ

priporočam svojo bogato zalogo
galanterije, specerije, hišnih
in kuhinjskih potrebščin.

Maribor, Glavni trg št. 17.

I. Bukova drva

cela in rezana, trboveljski premog in
butare ter vsakovrsten rezan in tesan les
Alejz Pižanec
Državna cesta, vis-à-vis Mariborski dvor

Enkratna ponudba.

Vsakdo, kdor za pol leta, t. j. za čas od 1. aprila do 30. septembra naroči ali pa obnovi naročnino za Radiowelt, dobi po svoji volji eno izmed tukaj navedenih treh knjig od Hans Günther u. Dr. P. Stuker in sicer: Radioexperimente, Mk 3.80; Radiotechnisches Lexikon, Mk 3.60; Wo steckt der Fehler? Mk 4.— zastonj. Naročite se še danes! Samo oni abonenti imajo pravico do premije, ki pošljejo naročnino do 10. IV. in 1 S (šilling) za pošto in zavojnino.

Creppe de Chine

in foular svile od 58 Din naprej kakor tudi vsakovrstne druge svile v bogati zalogi po najnižjih cenah pri

J. Trplinu, Maribor, Glavni trg 17.

Elektrotehnična delavnica

PRATTES & TRABI,

Maribor, Vodnikov trg št. 3.

Popravi vseh vrst električnih strojev in aparatov, novo ovijanje sežganih elektromotorjev, dynamo-strojev, transformatorjev itd. Lastna preizkuševalnica, točna in kulantna postrežba, zmerno cene, nakup in prodaja porabljenih motorjev in dynamo-strojev.

Dosti denarja prihranite

ako daste v popravilo

Brzopodplati, Taitenbachova ul. 14
Vaše vsakovrstne čevlje, galoše, snežne, z gumi in usnjenimi podplati, cene za poplattenje in pete usnjenih damskih Din 26-28, moških Din 32-38. — Se priporoča BRZOPODPLATA.

JOSIP MORAVEC, Maribor

Slovenska ul. 12

priporoča svojo bogato zalogo snežnih čevljev in galoše vseh prvovrstnih svetovnih znamk, po brezkonkurenčnih cenah. Popravila se sprejemajo.

Tvornica štampiljk

in prodaja v to stroko spadajočih potrebščin

T. Soklič

Maribor, Aleksandrova c. 43.